

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K
DK Danmark

Dato: 19. december 2018
Kontor: Stats- og Menneskerets-
kontoret
Sagsbeh: Louise Black Mogensen
Sagsnr.: 2018-0030-1843
Dok.: 941781

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 225 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 4. december 2018. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Søren Søndergaard (ENL).

Søren Pape Poulsen

/

Louise Black Mogensen

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 225 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

” Er ministeren enig med professor i formueret Mads Bryde Andersen, der i programmet ”Det Røde Felt, Rend mig i konventionerne (2)” på Radio 24syv den 12. november bl.a. sagde:

– at Danmark ikke behøver at følge domme, der afsiges over for andre stater af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD),

– at Danmark, når regeringen får en dom imod sig ved EMD, kan skrive følgende til domstolen: ”Vi har læst jeres dom med interesse. Vi agter ikke at følge den. Vi betaler selvfølgelig erstatning, men det her er en demokratisk beslutning. Vi vil ikke”,

– at Danmark ”sagens” kunne ophæve loven om inkorporering af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK),

– at tilslutning til EMRK ikke er et krav for medlemskab af EU,

– at justitsministeren har givet et svar i Folketinget om, at ”der er sådan set ikke noget juridisk til hinder for, at vi melder os ud (af EMRK) og bliver i Europarådet” 2018?”

Svar:

1. Det følger af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 46 stk. 1, at medlemsstaterne forpligter sig til at rette sig efter Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols endelige dom i enhver sag, som de er parter i. Heraf følger, at domme fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol alene er bindende for den eller de stater, der er part i sagen.

Danmark er imidlertid forpligtet til at overholde konventionen, som den fortolkes af Menneskerettighedsdomstolen.

Menneskerettighedsdomstolens domme må – uanset om de er afsagt i en sag mod Danmark eller et andet land – derfor tages i betragtning, når konventionens rækkevidde vurderes, idet Danmark ellers vil kunne forvente at blive dømt i en eventuel fremtidig sag.

Selvom Danmark ikke direkte er forpligtet af Menneskerettighedsdomstolens domme, som afsiges over for en anden stat i sager, hvor Danmark ikke er part, kan afgørelser, der er afsagt over for en anden medlemsstat, således have betydning for Danmark.

2. Forpligtelsen til at rette sig efter Domstolens endelig afgørelse i en sag, hvor staten er part, indebærer, at staten – hvis Domstolen har fundet, at der er sket en krænkelse af konventionen – skal træffe de nødvendige foranstalt-

ninger til at bringe krænkelsen til ophør og råde bod på konsekvenserne heraf. Statens forpligtelse gælder både konkret og generelt – altså både i forhold til den individuelle klager og i forhold til andre, som måtte stå i en lignende situation.

Hvis der foreligger en krænkelse, kan Domstolen efter Menneskerettighedskonventionens artikel 41, derudover tilkende forurettede passende erstatning for økonomisk eller ikke-økonomisk skade. Erstatning ændrer dog ikke på statens forpligtelse – konkret og generelt – til at efterleve dommen.

3. Menneskerettighedskonventionen er inkorporeret i dansk ret ved lov nr. 285 af 29. april 1992.

En ophævelse af inkorporeringsloven vil ikke ændre på, at Danmark fortsat vil være forpligtet folkeretligt til at overholde Menneskerettighedskonventionen. Danmark vil således fortsat være forpligtet til at indrette dansk lovgivning i overensstemmelse med konventionen og Menneskerettighedsdomstolens praksis. Menneskerettighedskonventionen vil også fortsat kunne påberåbes for og anvendes af de danske domstole og andre myndigheder. Det følger af de såkaldte fortolknings- og formodningsregler, som finder anvendelse i forhold til ikke-inkorporerede konventioner.

Fortolkningsreglen betyder, at danske retsregler ved fortolkningstvivil skal søges fortolket på en måde, der bringer dem i overensstemmelse med Danmarks internationale forpligtelser. Formodningsreglen betyder, at danske domstole og andre retsanvendende myndigheder skal tage udgangspunkt i, at lovgiver må formodes ikke at ville handle i strid med Danmarks folkeretlige forpligtelser. Domstolene og andre retsanvendende myndigheder søger således så vidt muligt at anvende de nationale regler på en sådan måde, at en krænkelse af de internationale forpligtelser undgås.

4. Der henvises i øvrigt til Justitsministeriets besvarelse af spørgsmål nr. 1023 (Alm. del) REU af 26. oktober 2017.

Som det fremgår heraf, vil en opsigelse af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention kunne få betydning for Danmarks medlemskab af EU.

Det fremgår af præamblen til Traktaten om Den Europæiske Union, at medlemsstaterne bekræfter den betydning, de tillægger principperne om frihed, demokrati og respekt for menneskerettighederne. I overensstemmelse hermed er det udtrykt i traktatens artikel 2, at Unionen bl.a. bygger på respekt for menneskerettighederne, og at dette er en del af medlemsstaternes fælles værdigrundlag. Det fremgår herudover af traktatens artikel 6, stk. 1, at Unionen anerkender de rettigheder, friheder og principper, der findes i EU's Charter om Grundlæggende Rettigheder, og i artikel 6, stk. 3, fastslås det,

at de grundlæggende rettigheder, som de er garanteret ved Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, og som de følger af medlemslandenes fælles forfatningsmæssige traditioner, udgør generelle principper i EU-retten. Lande, der ansøger om medlemskab til EU, forpligter sig ifølge traktatens artikel 49 til at respektere værdierne nævnt i artikel 2.

I henhold til artikel 7, stk. 1, i Traktaten om Den Europæiske Union kan Rådet med et flertal på fire femtedele af sine medlemmer på begrundet forslag af en tredjedel af medlemsstaterne, Europa-Parlamentet eller Kommissionen og efter godkendelse fra Europa-Parlamentet fastslå, at der er en klar fare for, at en medlemsstat groft overtræder de værdier, der er nævnt i artikel 2, og rette passende henstillinger til denne medlemsstat. Efter artikel 7, stk. 2, kan Rådet i dets sammensætning af stats- og regeringschefer med enstemmighed på forslag af en tredjedel af medlemsstaterne eller Kommissionen og efter godkendelse fra Europa-Parlamentet fastslå, at en medlemsstat groft og vedvarende overtræder værdierne i traktatens artikel 2. Hvis en overtrædelse efter artikel 7, stk. 2, er fastslået, kan Rådet med kvalificeret flertal beslutte at suspendere visse af de rettigheder, der følger af anvendelsen af traktaten på den pågældende medlemsstat, herunder de stemmerettigheder, der er tillagt repræsentanten for den pågældende medlemsstats regering i Rådet, jf. artikel 7, stk. 3.

Det må antages, at en opsigelse af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, som samtlige 28 EU-medlemsstater deltager i, vil blive mødt med alvorlige indsigelser fra de øvrige medlemsstater og muligvis krav om udtræden af EU, uanset at der ikke er nogen formel eksklusionsmekanisme i EU's traktatgrundlag.

5. Som det fremgår af førnævnte besvarelse af spørgsmål nr. 1023 (Alm. del) REU vil opsigelse af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention endvidere kunne få betydning for Danmarks medlemskab af Europarådet.

Det fremgår af artikel 3 i Statutten for Europarådet, at ethvert medlem af Europarådet skal anerkende de for retsstater almindeligt gældende grundsatninger og det princip, at menneskerettighederne og de fundamentale frihedsrettigheder tilkommer enhver person inden for dets jurisdiktion, og samarbejde oprigtigt og effektivt på virkeliggørelsen af Europarådets formål.

I overensstemmelse hermed stilles der i praksis over for nye medlemslande af Europarådet krav om, at de skal tilslutte sig Menneskerettighedskonventionen. Derimod fremgår det ikke af Statutten, at allerede eksisterende medlemslande skal være medlemmer af konventionen.

Det må imidlertid antages, at hvis et medlem af Europarådet udtræder af Menneskerettighedskonventionen, vil dette af de andre medlemslande blive opfattet som en alvorlig tilsidesættelse af Statuttens artikel 3. Dette må antages at gælde, selv om det pågældende land ensidigt ville erklære, at det fremover vil overholde konventionen.

En medlemsstat, som alvorligt har krænket Statuttens artikel 3, kan suspenderes fra retten til at lade sig repræsentere og af Ministerkomitéen anmodes om at udtræde, og hvis en sådan medlemsstat ikke efterkommer denne anmodning, kan Ministerkomitéen bestemme, at medlemsstaten er ophørt med at være medlem af Europarådet fra den dato, som Ministerkomitéen måtte bestemme, jf. Statuttens artikel 8.

Der er kun ét eksempel på, at et medlemsland har meldt sig ud af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. I 1969 opsagde Grækenland, der på tidspunktet var under militærstyre, konventionen. Grækenland valgte samtidig at udtræde af Europarådet, inden Ministerkomitéen nåede at stemme om militærstyrets konsekvenser for Grækenlands medlemskab. Grækenland genindtrådte i Europarådet og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention i 1974, da landet igen fik en demokratisk regering.

6. Det fremgår af regeringsgrundlaget fra november 2016 *For et friere, rigere og mere trygt Danmark*, at Danmark har en klar interesse i en stærk og international retsorden, herunder respekt for menneskerettighederne. Regeringen ønsker at indgå i et aktivt internationalt samarbejde og overholde de internationale konventioner, som Danmark har tilsluttet sig.

Regeringen anerkender, at der er en væsentlig udfordring ved konventions-systemet, som handler om at finde den rette balance mellem beskyttelsen af de internationale menneskerettigheder og vores mulighed for selv at beslutte, hvordan vi indretter vores samfund. Det var en dagsorden, som regeringen under det danske formandskab for Europarådets Ministerkomité satte fokus på og opnåede opbakning til med den såkaldte København-erklæringen. I erklæringen fastslås det bl.a., at der skal være et rimeligt råderum for medlemsstaterne, så længe de inddrager de relevante menneskeretlige hensyn. Dette afspejler og fastholder en positiv udvikling i Domstolens praksis, som senest er blevet bekræftet af Menneskerettighedsdomstolen den 23. oktober 2018 i sagen Levakovic mod Danmark og den 13. december 2018 i sagerne Yurdaer mod Danmark samt Mohammad mod Danmark.